

ONDERZOEK EN ONTWIKKELING SAMEN MÉT BURGERS

Foto: Liesbeth Dingemans

PRINT DIT ARTIKEL

NAAR HOME

1 september 2025

AUTEURS: FRANCINI BAIJANOVA, VIVIAN GRAVENBERCH, MARC STEEN

Hoe kan je burgers en organisaties die namens burgers het woord voeren, betrekken in onderzoek en ontwikkeling in het veiligheidsdomein? Het Europese TRANSCEND-project wil samen met burgers veiligheidsbeleid formuleren, dat beter aansluit op hun behoeften. In een project in Mechelen denken jongeren bijvoorbeeld mee over oplossingen voor lokale problemen op veiligheidsgebied.

Om de veiligheid in steden te verbeteren, is het belangrijk om niet alleen vóór burgers beleid en oplossingen te ontwikkelen, maar om die ook samen mét burgers te ontwikkelen. Door burgers te betrekken bij onderzoek en ontwikkeling, krijg je beter inzicht in hun zorgen, behoeften en wensen. Dit leidt tot beleid en (technische en niet-technische) oplossingen die beter aansluiten bij hun beleving. Bovendien bevordert dergelijke samenwerking wederzijds begrip en vertrouwen tussen burgers en overheden en veiligheidsprofessionals. Er zijn allerlei vormen van samenwerking met burgers mogelijk, bijvoorbeeld bij [opsporing](#), de [aanpak van ondermijning](#), [buurtpreventie](#), het [versterken van veerkracht bij incidenten](#), en het ondersteunen van [meldkamers met burgerbeeldmateriaal](#). Dit artikel gaat specifiek over samenwerken met burgers *tijdens onderzoek en ontwikkeling*.

HET TRANSCEND-PROJECT

In het Europese project [TRANSCEND](#) is onderzoek gedaan naar methoden om burgers (en maatschappelijke organisaties die namens burgers spreken) te betrekken in onderzoek en ontwikkeling in het veiligheidsdomein. Er is een handboek ontwikkeld, [Unlocking Voices](#), dat in vier pilots is getest in verschillende domeinen en landen: *crisisbeheersing*, met het

Oostenrijkse Rode Kruis; *cybersecurity*, met het Duitse Fraunhofer-Gesellschaft; *grenscontroles*, met het Noorse Peace Research Institute Oslo; en *veiligheid en criminaliteit*, met het European Forum for Urban Security (EFUS). Hieronder wordt ingegaan op dit laatstgenoemde onderwerp en een pilot in Mechelen.

WORKSHOP MET JONGEREN IN MECHELEN

In het kader van veiligheid en criminaliteit is een pilot uitgevoerd in de Belgische stad Mechelen. Deze stad is uitgekozen onder andere omdat de burgemeester van die stad, [Bart Somers](#), streeft naar een proactieve aanpak voor publieke veiligheid, samen met burgers. In Mechelen spelen onder andere problemen met intimidatie, geweld, diefstal, drugscriminaliteit en radicalisering. Jongeren kunnen hierbij zowel dader als slachtoffer zijn. Voor het ontwikkelen en verbeteren van beleid, met name voor preventie, besloten de gemeente Mechelen en [EFUS](#) om een serie van drie workshops te organiseren rondom jongeren.

Facilitator gebruikte aansluiting bij leefwereld Hieronder wordt ingegaan op de tweede workshop; namelijk een workshop met twaalf jongeren, tussen de 18 en 20 jaar, in een jeugdcentrum van [ROJM](#), samen met onderzoekers van het Dutch Institute for Safe and Secure Spaces ([DISSS](#)). Het doel van deze workshop was het onderzoeken van hun beleving van veiligheid en hun ideeën voor mogelijke oplossingen. Op basis daarvan kan de gemeente beleid ontwikkelen om te voorkomen dat jongeren richting criminaliteit of radicalisering bewegen.

Hoe zou later burgemeester overgebracht Deze workshop duurde vier uur en werd gefaciliteerd door een ervaren facilitator, die een veilige setting creëerde, waarin de jongeren hun ervaringen en gedachten konden delen. De facilitator gebruikte taal die aansluit bij hun leefwereld en gebruikte ook speelse werkvormen, zoals 'De Lijn', een warming-up activiteit waarbij deelnemers op een lijn gaan staan, als antwoord op specifieke statements of vragen. Een van de onderdelen van deze workshop was een [World Café](#). In deze werkvorm werkten de jongeren in subgroepen en in drie rondes. Eerst inventariseerden ze problemen; daarna bedachten ze mogelijke oplossingen voor elkaars problemen; en tot slot prioriteerden ze gezamenlijk deze oplossingen en formuleerden ze een advies. Hun advies zou later aan de burgemeester worden overgebracht; dit werkte motiverend voor deze jongeren. Deze opbouw in drie stappen (problemen; oplossingen; acties) is typisch voor [Participatory Design](#), een benadering van onderzoek en ontwikkeling waarbij burgers of 'gebruikers' hun ervaringen en behoeften inbrengen en actieve rollen krijgen in het proces.

RESULTATEN VAN DE WORKSHOP

Uit deze workshop kwamen de volgende resultaten naar voren – geordend in drie thema's:

De relatie tussen social media en de beleving van veiligheid. Platformen zoals Instagram, TikTok en YouTube spelen een belangrijke rol in de beleving van geweld, identiteit en risico. Ook bedachten de jongeren enkele mogelijke oplossingen: programma's om mediawijsheid te verbeteren en veilige online communities.

en spraken over de impact van surveillance en bestaande en nieuwe maatregelen kunnen voorbij schieten aan de onderliggende sociaaleconomische achtergronden van drugsgerelateerde activiteiten. Ze zouden liever preventief beleid zien.

Vertrouwen in instituties. De verstoorde relatie tussen jongeren en overheden kwam ter sprake. Ze spraken over discriminerende stereotyperingen waarmee ze te maken krijgen. Ze riepen gemeente en politie op om hen met te bejegenen met respect en zonder discriminatie.

Wat ontstaat er vanzelf. Het gaat meestal om veiligheid en om goede en veilige interacties. Een onderliggend thema was een diepgevoelde frustratie. Ze vertelden dat ze vaak worden gezien als bedreiging en als probleem – en niet als *partners* in het samen creëren van veiligheid in hun eigen buurten. Daarom waardeerden ze de zorgvuldige opzet van deze workshop, waarin er serieus naar hen werd geluisterd.

AANBEVELINGEN VOOR SAMENWERKEN

Het TRANSCEND-project ging niet alleen over methoden om samen te werken met burgers, maar ook over het organiseren van bredere samenwerking tussen organisaties die elkaar kunnen aanvullen. Een dergelijke samenwerking, tussen verschillende organisaties, is nodig voor het creëren van een context waar inzichten kunnen landen en waar ideeën verder kunnen worden ontwikkeld in vervolgacties. Idealiter biedt zo'n samenwerking mogelijkheden voor het organiseren van een serie van workshops, bijvoorbeeld vanuit het beter begrijpen van problemen, naar het verkennen van mogelijke oplossingen, naar het uitzetten van concrete acties. Op basis van de pilot in Mechelen werden enkele aanbevelingen geformuleerd voor het organiseren van samenwerking:

Investeer in vertrouwen. Vertrouwen ontstaat vaak niet vanzelf. Het vraagt meestal om geduld en om herhaalde en respectvolle interacties. Het samenwerken met een maatschappelijke organisatie is cruciaal. In Mechelen was dat het ROJM; zij konden waardevolle ervaringen inbrengen vanuit de praktijk en zij konden de jongeren uitnodigen en ontvangen op een plek die bekend en veilig voor hen was.

Zorg voor representatie. In een stad als Mechelen betekent representatie dat jongeren met verschillende culturele achtergronden werden uitgenodigd. Daarbij bestaat overigens het risico van wat in het Engels 'tokenism' wordt genoemd; mensen worden wel uitgenodigd, maar er wordt niet echt naar ze geluisterd. Ook is ook belangrijk om de wederzijdse verwachtingen goed te managen. Anders kan zo'n workshop averechts werken, en gaan de deelnemers teleurgesteld naar huis.

Creëer een veilige plek. Een workshop kan spannend zijn, vooral als deze gaat over gevoelige onderwerpen. Het is daarom belangrijk om zorgvuldig te communiceren gedurende het hele traject; bij het uitnodigen, tijdens de workshop, en in eventuele vervolgacties. Ook is het belangrijk om taal en werkvormen te

langrijk om
erkvormen te
n die
en bij de
p

gebruiken die aansluiten bij de doelgroep; vaak kan een maatschappelijke organisatie helpen bij het vinden van een passende benadering en toon.

Handel flexibel. Bereid de workshops goed voor, en speel ook in op wat er gebeurt in het moment. Het is ook verstandig om te anticiperen op verschillende dingen die kunnen gebeuren in een workshop, en om verschillende opties achter de hand te hebben. Ook kan het nuttig zijn om op het einde te vragen of de deelnemers dingen willen vertellen die nog niet ter sprake zijn gekomen. <<

Op de [projectwebsite](#) van TRANSCEND is een handboek beschikbaar: 'Unlocking Voices: Practical methods to engage citizens in safety and security innovation'. Daarin staan diverse praktische methoden om bijeenkomsten met burgers te organiseren (incl. werkbladen) gebaseerd op wetenschappelijke literatuur en alle pilots die in het project zijn uitgevoerd; het bevat ook aanbevelingen voor het organiseren van samenwerkingen tussen organisaties. Het final event van TRANSCEND wordt op 10 september in Brussel georganiseerd: aanmelden kan via dit [formulier](#).

Francien Baijanova en Marc Steen werken bij TNO. Vivian Gravenberch werkt bij DISSS. Marc Steen is bereikbaar voor vragen en discussies via e-mail: [marc.steen\(at\)tno.nl](mailto:marc.steen@tno.nl).

GERELATEERDE ARTIKELEN

'WE MOETEN DE KRACHT VAN DE WIJK INZETTEN!'

Lees dit artikel ➞

WAAROM BURGERS MEEDOEN IN HET VEILIGHEIDSDOMEIN

Lees dit artikel ➞

DE WERKING VAN DIGITALE BUURTPREVENTIE IN ROTTERDAM

Lees dit artikel ➞